

Antón Costas

Democràcia, govern i oposició

Què és millor per a la democràcia, que Pedro Sánchez accepti donar suport al PP o que li negui aquell suport i es quedi liderant una oposició forta i responsable? En tot cas, si opta per la segona opció, ¿Mariano Rajoy pot trobar els suports necessaris per a la investidura i formació de govern? Si no ho aconseguís, ens abocaríem a unes terceres eleccions o hi hauria fórmules alternatives?

Buscant la resposta a aquestes qüestions no pretenc fer recomanacions del que han de fer els uns i els altres, sinó examinar en vista de l'anàlisi política econòmica els efectes d'una o altra opció política. Vegem.

Una democràcia liberal sana i eficaç necessita un govern que governi i una oposició forta que el controli. Ralf Dahrendorf, reconegut sociòleg i polítològ que va ser director de la prestigiosa London School of Economics (LSE), va afirmar que govern i oposició han de coincidir en molt poques coses. Fonamentalment en els valors i regles bàsiques de la democràcia. En totes les altres coses haurien de rivalitzar. Aquesta rivalitat és la forma a través de la qual la democràcia liberal assegura que el sistema de partits recull bé els interessos, les orientacions ideològiques i les preferències de polítiques que hi ha en la societat. Per fer polítiques orientades a l'interès general el govern necessita notar al seu clatell l'alè d'una oposició forta.

Anteriorment, el gran economista austronord-americà Josep Alois Schumpeter, als capítols 21 i 22 de la seva obra *Capitalismo, socialismo y democracia*, escrita en les dècades convulses de les entreguerres i de la Gran Depressió del segle passat, va introduir una visió de la democràcia coneguda com a teoria econòmica de la democràcia, diferent de la teoria clàssica. De la mateixa manera que les empreses competeixen als mercats de béns i serveis per guanyar l'acceptació dels consumidors i aconseguir així el benestar social més gran, al mercat de polítiques els partits han de competir per garantir

que es tenen en compte totes les preferències i interessos existents en la societat.

En les últimes dècades el PSOE i el PP no han competit amb les seves propostes de polítiques. El mercat polític espanyol responia a allò que els economistes anomenarien una estructura d'empresa dominant, amb dos partits que s'alternen en el seu domini. Com que no competeixen

Una gran coalició no seria bona ni per a la democràcia, ni per al bon govern, ni per a una oposició eficaç

en polítiques, han buscat diferenciar-se en la retòrica ideològica basada en valors i en la visió sobre l'estat territorial. Aquesta convergència en les polítiques i la polarització ha obert espai a noves forces polítiques que busquen representar les preferències dels sectors socials que s'han vist perjudicats per les polítiques

cosmopolites del bipartidisme, així com el malestar polític que busca un millor repartiment territorial del poder polític.

En aquestes circumstàncies, una gran coalició com la que proposa Mariano Rajoy no seria bona ni per a la democràcia, ni per al bon govern, ni tampoc per a una oposició eficaç. Seria simplement una coalició defensiva davant dels partits emergents. Però seria una coalició temporal que es tornaria a mitjà termini contra el PSOE i el PP. El primer desapareixeria enmig del sandvitx polític a què el sotmetrien el PP per dalt i Podem per baix. El segon perquè les polítiques d'un govern de gran coalició del vell bipartidisme continuarien deixant al marge els interessos dels perdedors de la crisi i dels descontents amb el funcionament de l'Estat. Això afavoriria el creixement dels emergents i la jivarització del PP. Vegin què els passat als conservadors austríacs en les últimes eleccions, als britànics en el *Brexit* i el que els pot passar als conservadors francesos i alemanys en les properes eleccions.

Ara bé, ¿Mariano Rajoy pot trobar els suports necessaris per a la investidura en les altres forces polítiques representades al Parlament? Pot, però ha de canviar la seva actitud. Fins ara el comportament del PP era el d'un monopolista: oferia un contracte d'adhesió a les seves propostes en el qual l'única opció per a l'altra part era "o ho agafes o ho deixes". Les coses han canviat.

Ara ha de posar a sobre de la taula un contracte obert a negociar entre els que li poden acabar donant suport.

Però si, tot i comptant amb el suport d'algun dels partits afins ideològicament (en particular, Ciutadans, però també el PNB o l'antiga CDC), Mariano Rajoy no arribés a tenir majoria, ¿hauríem d'anar a unes terceres eleccions? Aquest no és el camí. Hi ha maneres d'urgència per ajudar a formar govern. En aquest sentit, em ressonen les paraules de Pedro Sánchez en la reunió del Cercle d'Economia a Sitges a finals de maig: "Els asseguro que no hi haurà terceres eleccions". Esperem que sigui així. Serà bo per a la democràcia, per al bon govern i per a una oposició eficaç.●

JORDI BARBA

A. COSTAS, catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona

Jordi Llavina

El cambrer

Dijous passat, en Marian, el cambrer que, a les set en punt del matí, em servia el primer tallat del dia en una de les cafeteries més concorregudes de Vilafranca, es va acomiadar dels clients per iniciar una nova etapa de la seva vida a Fuengirola (Màlaga). Ha estat treballant aquí setze anys, que aviat és dit, darrerament com a encarregat. Era un bon professional, i un home moderat, de poques paraules però clares, que va encaixar la mà als parroquians més fidels, en dir-nos adéu, tot desitjant-nos, com nosaltres a ell, bona sort. No ha de ser fàcil, per a un cambrer, dominar, a més de l'ofici, el vessant *psicològic* que exigeix la feina. ¿Què es pot arribar a dir, quin grau de familiaritat estableix amb els clients, amb quins d'ells et pots mostrar *més com ets de debò?* (per cert, la

cançó de Mishima *Ja no et fas el llit té*, com a narrador, un bàrman).

Hi afegiré que, de tant en tant, tampoc no resulta fàcil per al client dir segons què: en Marian feia uns quants anys que em servia el tallat en got i amb una escuma enriquida amb un pessic de cacau en pols. A mi, però, m'agrada dins una tassa i sense additaments. Em fa l'efecte que el primer dia que me'l va servir d'aquella manera jo vaig saludar la innovació amb un somriure, i ell es va pensar que, amb el somris, l'hi agraiïa. Tant és: per a mi era més important el detall que m'havia fet aquell dia inaugural –i que ja no va abandonar mai– que no les meves preferències cafeteres.

A la cafeteria de què parlo sempre hi hagut molt de tràfec de cambrers. Alguns d'ells se'n van anar sense dir ni piu ("Se

fue sin dejar señas", que deien les cartes òrfenes de destinatari, quan jo feia de carter al meu poble). A alguns te'ls trobes pel carrer o pentant en altres bars. Aquí també treballa el meu amic Xavi Roca, que és qui millor coneix la dosi exacta de cafè que prenc a les onze de la nit, extremament curta (em serveix el cafè a la perfecció). En Marian és molt probable que no el torni a veure mai més.

Tot això em fa pensar en totes aquelles persones que formen part de la nostra existència, pul-lulant en una espècie de teló de fons inadvertit, consuetudinari, algunes de les quals desapareixen de cop. Són moltes més, en nombre, que aquelles altres a les quals professem afecte o amor. Cambrers, verdulaires, flequers, escambriaires... Vull expressar el meu més sincer agraïment a tots ells.●

Pilar Rahola

Insostenible lleugeresa

Totes les coses i les persones apareixen disfressades", comenta el personatge de Milan Kundera a *La insostenible lleugeresa del ser* quan observa la primavera txeca convertida en hivern soviètic. Per descomptat, la capacitat de transmutar el veritable relat de les coses, per canviar-ne la naturalesa, és especialment letal en situacions repressives, però això no és obstacle perquè la tècnica de la disfressa sigui també molt popular en la política democràtica. Al cap i a la fi, entre l'ésser i el semblar, el segon és un verb de conjugació més còmoda perquè permet maquillar, falsejar, reescriure el relat originari. D'aquí sorgeixen les promeses incomplertes, la memòria de peix, el dit i no fet i la resta de la tirallonga política.

Disfressa a part, el que no és tan usual és la lleugeresa de la seva naturalesa perquè la política tendeix a la pesantor, abans que a la levitat. És per això que aquella lleugeria que demostra Ciutadans des de fa temps resulta una considerable sorpresa. Confesso que pensava que Rivera i companyia eren polítics de traç gruixut, o això semblava d'acord amb el verb furiós, especialment desencadenat en terres

Rivera s'ha desmentit a si mateix tantes vegades que, més que un polític, comença a semblar un bucle

catalanes, que practicaven contra tiris i troians. Hi va haver un temps molt pròxim en què s'anunciaven com els salvadors de l'Espanya eterna, i sense la seva presència arrogant no s'escribia el relat polític. Però tot va ser desinflar el globus en les eleccions i zas, descobrim la insostenible lleugeresa del ser de Ciutadans, tan lleuger de conviccions que és capaç de negar i acceptar, rebutjar i validar, refusar i ratificar *maese* Rajoy, i tot en el mateix temps i lloc.

Semblen baldufes fent voltes, sense saber molt bé com aturar el gir. I si bé formen part de la matemàtica parlamentària que cal sumar, restar, multiplicar i etcètera, també ho és que la seva rellevància s'ha convertit en una anècdota. No tant pel jeroglífic endimoniat de la investidura, sinó perquè la seva lleugeresa argumental els ha esclatat a la cara. Rivera s'ha desmentit a si mateix tantes vegades que, més que un polític, comença a semblar un bucle.

En realitat, aquella lleugeresa no hauria de ser tan sorprenent, perquè el seu mateix ideari és una suma de reses que han trobat arreu, de l'estil dels partits atrapa-ho-tot (els *catch-all party*) que van pul-lular després de la Segona Guerra Mundial. Però fins i tot amb aquesta etiqueta de partit escombria, és inusual com de ràpidament han passat de pesar molt a ser ingràvids. Deu ser que s'havien cregut els aplaudiments dels micròfons irredemptes, les veus que els aclamaven, els copets a l'esquena? Deu ser, però és aquí on han mostrat més gran lleugeresa: no veient fins a quin punt els estaven utilitzant. I una vegada utilitzats, ja se sap...

Reblo l'article tot retornant a Kundera: "Aquell que vol permanentment arribar més alt ha de comptar que algun dia el dominarà el vertigen".●